ארכיון חזז
1:03

[1]

[ישראל והגולה]

תודה הרבה. אני חייב לך [illegible] על דבריך היפים ועל כל הכבוד
והאהבה והפגנה שאתם נוהגים בי ובספרותי. אבל אני לא
לכבודי גרידא, אלא בשביל ישראל ובשביל הספרות העברית בכלל.
לכן אקצר. תודה שלוחה.
[illegible], רבותי, ואעבור לענייני הדברים. [illegible]
[illegible] הדברות. [illegible]
[illegible] לא נדבר כך. ועכשיו [illegible] הוא [illegible]
זה, [illegible]
[illegible], בעברית, שאלה היא: מה אומר ומה [illegible]?
מה אומר ולא שמעתם כבר? אלא אתחיל על כך, שאמרתי
[illegible] : מה לעשות
[illegible] מה שאתם יודעים. [illegible]. [illegible].
[illegible] בעניין היהודים של ימינו: ישראל
~~[illegible]~~ הגלות הגשמית [illegible] אחת, גולה, ולא אחת, תפוצות.
גולה משמע עם ישראל ותפוצות, חורבן ומצוקה, והשמדות,
בזיונות, ~~[illegible]~~ [illegible] של גולה —
גאולה, אי. אבל תפוצות, מתוך מרצונו סתם, לא
[illegible] לא [illegible], ולא [illegible], [illegible]
[illegible]. הגולה [illegible], אמונה הוא [illegible] אף שמחה
אין שינוי. [illegible], [illegible] אמונה הוא. אבל
תפוצות [illegible] [illegible] ישראל,
[illegible] שהוא [illegible].

ארכיון חזן
1:03

החלום פשט אותנו בתחבולות הגולה. במקום, נולד
ואחר כך ברומניה, בפולין, בצפונה הסובייטית, ובשטעטל
באמריקה. הגלגל נתן לנו את הנוער: את הצבר - ישראלי.
הנוער, הוא נוער, פורח בארץ כפורח שכזה —
לא נוגעים הגלות בו, ואין הנוער — בלי עולם ישן.
כי איך נדע את הנוער. אין אנו יודעים. הכי מחובר
ומנותק מאומה. כל כלום ודבר, אולי אפשר לראות אותו
כאילו נולד מחדש. ואולי? יפה? ולמה ולמה. אך
השאלה היא? הוא לעולם יכול להגיע ולמה הכל אך
לא נלמד ידע?

מנותקים מאומה. מנותק ~~אבל~~ שבו לעולם, נכחו
ישראל, ונשאר שבגבולות. יקבה שכולה עזבה. אך יש
סטנדרט בלבנות של יקבה. ומשלה ממקור, יקבה. כי יקבה,
ומקור, ונשמה ממסורת חיה, מיקוד ותנועה, לנסות חיים
מולדת עם של שבה. שהן שנים, מולדת הנשמה של
והשבות אוטופיה. נמשך כל השאלה. ממנו נבנה הזה
על הכל לבנות עם בלשון הקודש.
השאלה נשארת הכל אולי? — הכל משמש לא
ישראל לבנה אלא ישראל כולה. ישראל נתנה לנו רק
להישאר ושם כוח להתחיל מחדש. ובעצם, הם שמו. מיקור
לאהבה. אם אפשר, לבחון את הכל. יהדות הן כוח
אמונה. אין אנו עוסקים ליסוד על ההכרעה הגדולה ועצמה
והשאלה. ההכרעה בעצמה אומרת נושא בעולם בו

3

ארכיון חזז
1:03

הפוך אלי לגבי גולה אין אמון.
האמונה בגאולה. ישראל וגולה זוג מן השמיים. ואולם
לא כך. אין תחליף לישראל כי הגולה לא יכולה בלי
ישראל. תלות הישוב מוגבלת מן הגולה לישראל
כסכנה כי שמעולה ומובלת החוצה של שני העמים
שעורכת לה אותו פתרון שלה. אין ישראל קיימת
בלבד אלא כל עוד ישראל שבגולה. היא מתיימרת
להיות מאת מעשה לורכי כחו ישראל נפש פוליטית
ומשטר חברתי. היא מתיימרת להוציא את הגולה מתוך
הסבך הפוליטי והכלכלי הפוליטי.
ישראל ~~מולדת~~ מדינה מולדת היא כשם שירושלים
עיר מולדת היא. כשם שירושלים היא יותר משם מקום
כך ישראל יותר מזה ישראל מדינה. ישראל בנויה
על משמעות ומולדת על משמעות. היא התגשמות
ההתגשמות של האמונה בגאולה. לא לחינם משורר
כל הדורות השפה מדבר על אלה סגולה ואלף גלויות.
כי יש מולדת בגולה — כי בה חיי של ישראל שבגלות
שגלגולה. ואלף הגדלת למולדת.
כי ישראל אין תנאי להיות גולה הנשארת.
כי ישראל אין לה אלא דת ואמונה שבגלות המשיח
ועוד, והמחשבות לגאולה וכל עבודת זו אמונה שלמה
בביאת המשיח באמונה כי שהיא מביאת כל הגאולה.
ישראל ללא היא נצח ישראל שלא ישקר, אלא באמת של
ישראל לא ישקר בנצח.

קבלת פנים בסוכנות (רוזה הלפרין) [עו׳ written above the line]

[illegible]

ישראל והגולה

תודה הרבה אני חייב לכם על קבלת=הפנים ועל כל הכבוד והאחווה והידידות שאתם נוהגים בי וברעייתי. יודע אני לא זכותי גרמה אלא זכות ישראל וזכות הספרות העברית גרמו. לכך גדולה תודתי שבעתיים.

תרשוני, רבותי, ואדבר לפניכם עברית. שהרי כולנו אנו מי שאנו וכולנו יודעים עברית. לשעבר היתה לשון=הקודש לשון קשה שאיש לא דיבר בה. עכשיו קלה היא והכל מדברים בה, אנשים, נשים וטף.

אבל אפילו בעברית שקלה היא מה אומר ומה אדבר? מה אומר ולא ידעתם אתם? אלא אחזור על דברים שאמרתי אצל נשיא ישראל לכבוד ד"ר עמנואל ניומן: מה לעשות שתדעו מה שאתם יודעים. זה עיקר גדול. העיקר.

אומר דברים אחדים בנושא העיקרי של ימינו: ישראל והגולה. בזה הזוג מן השמים. בכוונה אמרתי גולה ולא אמרתי תפוצות. גולה משמע עם ישראל, יהדות, תורה ועבודה, לאומיות, ציונות, עברית ואידיש, והיפוכה של גולה – גאולה, ארץ=ישראל. ואילו תפוצות מונח מודרני סתום, לא מפורש ולא מסויים, ללא גדר וסייג, בבחינת כבדהו וחשדהו. הגולה תופעה זמנית היא. ואילו תפוצות קבועות בסתמן ועומדות לעצמן כנצח ישראל, כירושלים שהיא עומדת לעולמי עולמים.

המקרה פיזר אותנו בגלויות. במקרה נמצא ראובן בגרמניה, בפולין, ברוסיה הסוביטית, ושמעון בארצות הברית. והגורל נתן לנו את היעוד: את ארץ ישראל. המקרה הוא מקרה, פעמים עצוב ופעמים שהוא – הוא, ולעולם הוא ארעי, ואילו היעוד – קבוע ועומד לעד.

כל אחד מכיר את היעוד. אין איש שולל. הכל מחייבים ומעטים מקיימים. בכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאילו יצא ממצרים. נו? ובכן? יצאו יצאו. אבל היכן הם? היאך יכול אדם להגיע למחוז חפצו אם לא יצא לדרך?

מעטים מקיימים. מעטים שבו לגבולם, נדחי ישראל, הרשים שבדלים. עדות שונות ורבות. אמפייר סטייט בילדינג של עדות. למעלה ממאה עדות. כל עדה ועדה ולשונה ותרבותה עמה, כל עדה ועדה ונסיון חייה ותולדות ימים שלה שהן שונות

גנזך הזז
1:03

מתולדות הימים של יהדות אירופה. כמעט דור הפלגה. ממנו ובו הוטל על הדור לבנות עם, בניין חדש.

הדור כיצד? הדור איזהו? – הדור משמע לא ישראל בלבד אלא עם ישראל כולו. ישראל זקוקה לעם רב, לכשרון ושאר=רוח, לכוחות יצירה. צריכה עכשיו. מיד ולאלתר. כבר חדלנו לדחוק את הקץ. עכשיו הקץ דוחק אותנו. אין אנו יכולים לסמוך על טבע הדברים והזמן לכדרכם. הטבע והזמן אמנם עושים פעולתם בלי הפסק אבל לאט, ולנו אין זמן.

אמרתי בתחילה: ישראל והגולה זוג מן השמים. והדבר הוא כן. אי אפשר לישראל בלי הגולה ולא לגולה בלי ישראל. תולדות הימים מעלות מן הגולה לישראל כסבתא זו שמעלה מחבילת החוטים שעל שני הפמוטים וכורכת לה את הפקעת שלה. אין ישראל לעצמה בלבד אלא לכל עם ישראל שבגולה. היא עתידה להיות אמת=מידה לערכי בית ישראל, פרספקטיבה ומשען תרבותי. היא עתידה להוציא את הגולה מתוך הסבך ההיסטורי וצימצומה ההיסטורי.

ישראל מדינה מיוחדת היא כשם שירושלים עיר מיוחדת היא. כשם שירושלים היא יותר ש ם מעיר כך ישראל יותר ר ו ח ישראל ממדינה. ישראל נבנית על משיחיות ועומדת על משיחיות. היא התגשמות, קונקרטיות, של האמונה בגאולה. לא לחינם מכריז בן=גוריון השכם והערב על עם סגולה ואור לגויים. זו לא מליצה בעלמא – זו בת=קול של ישראל שצווחת ככרוכייא. ועוד חזון למועד.

בלי ישראל אין תוכן וטעם לגולה הנשארת. בלי ישראל אין לה אלא דת ואמונה בביאת המשיח. וקשה לבטוח בדת לדורות רבים, וביותר על אמונה שלמה בביאת המשיח, באמונה זו שהיא עצובת=רוח כפטליזם. אפשר לסמוך על נצח ישראל שלא ישקר, אולם בתנאי שעם ישראל לא ישקר בנצח.

דברים שאמר חיים הזז בקבלת פנים שנערכה לכבודו ע"י הסוכנות היהודית בניו-יורק בראשות הגב' רוז הלפרין, 23 באפריל 1964.